

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Międzynarodowa obecność polskich czasopism (na podstawie Emerging Sources Citation Index)

Author: Aneta Drabek

Citation style: Aneta Drabek. (2018). Międzynarodowa obecność polskich czasopism (na podstawie Emerging Sources Citation Index). W: M.W. Sidor (red.), "Biblioteka przyszłości - wyzwania - trendy - zagrożenia : wybrane zagadnienia z zakresu zarządzania bibliotekami uczelni wyższych" (S. 141-160). Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu - National Louis University

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Międzynarodowa obecność polskich czasopism (na podstawie Emerging Sources Citation Index)

Aneta Drabek¹

Abstrakt

Artykuł opisuje ósmy indeks cytowań – Emerging Sources Citation Index (ESCI), który jest częścią bazy Web of Science Core Collection. Obecnie (kwiecień 2018) baza ta indeksuje ponad 7300 czasopism, wydawanych w 102 krajach, w tym 145 to czasopisma polskie. Scharakteryzowano polskie czasopisma indeksowane w ESCI. Zbadano pochodzenie autorów, język publikacji oraz możliwość dostępu do tekstów. Na podstawie 8751 cytowań określono kraj pochodzenia autorów cytujących oraz źródła.

Słowa kluczowe:

Emerging Sources Citation Index, czasopismo naukowe, Web of Science Core Collection, cytowania

Polish scientific journals in Emerging Sources Citation Index

Abstract

The article describes the eighth citation index – Emerging Sources Citation Index (ESCI), which is part of the Web of Science Core Collection. Currently (April 2018), this database indexes over 7,300 periodicals, published in 102 countries, including 145 Polish journals. Polish journals indexed in ESCI were characterized and analyzed. The study examines the origin of authors, the language of publications and Open Access availability. The analysis also covered 8751 citations, first of all citing author affiliations (countries) and citing sources.

Keywords:

Emerging Sources Citation Index, scientific journal, Web of Science Core Collection, citation

¹ Dr Aneta Drabek, aneta.drabek@ciniba.edu.pl, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

Wprowadzenie

Stale rosnąca liczba tekstów i podnoszonych tematów badawczych sprawia, że coraz trudniej poruszać się w piśmiennictwie naukowym. Pojawia się coraz więcej czasopism naukowych. W latach 60. XX wieku utworzono na świecie 4 088 nowych periodyków, w latach 80. – 8 795, a w latach 2000-2009 – powołano 18 625 nowych tytułów czasopism (Ulrichsweb™ Global Serials Directory, 2018). Z tą rosnącą liczbą nowo powstałej literatury nie radzą sobie też biblioteki, które nie są w stanie zgromadzić całego dostępnego piśmiennictwa, nie tylko w formie tradycyjnej (drukowanej), ale także udostępnić w formie elektronicznej. Poza przytłaczającą ilością literatury dochodzi jeszcze problem jej jakości. Narastające w ostatnich latach zjawisko drapieżnych wydawców, którzy wydają książki i periodyki bez zachowania uznanych w nauce właściwych standardów i praktyk publikacyjnych (Burdzik, 2017a; Burdzik, 2017b), potęgują problemy związane z wyborem właściwego piśmiennictwa.

W związku z tym coraz większą rolę zaczynają odgrywać źródła, które poprzez zastosowane narzędzia nie tylko ułatwiają wyszukiwanie literatury na dany temat, ale także spełniają rolę sita, starannie wybierając do indeksowania publikacje reprezentujące wysoki poziom naukowy, pomijając jednocześnie te nienaukowe czy też słabej jakości. Taką rolę pełnią we współczesnym obiegu naukowym bibliograficzne bazy danych. Jednakże ich rola nie ogranicza się tylko do wyszukiwania literatury na dany temat. Niektóre z baz danych stały się użytecznymi narzędziami służącymi w kreowaniu polityki naukowej. Dzięki milionom rekordów możliwe staje się prognozowanie nowych kierunków badań, ustalanie sieci współpracy między krajami i ośrodkami naukowymi, przygotowywanie podsumowania dorobku poszczególnych osób, instytucji czy państw, a także ocenianie czasopism naukowych i ich wpływu na daną dyscyplinę (Drabek, 2018).

Pod względem możliwości wykonywania pogłębionych analiz bierze się pod uwagę dwie interdyscyplinarne bazy danych. Są to: *Web of Science Core Collection* – WoS (właściciel – Clarivate Analytics) oraz *Scopus* (Elsevier). Oba źródła wyróżniają się nie tylko dużą liczbą indeksowanych źródeł (zarówno czasopism, książek, jak i materiałów konferencyjnych), ale także drobiazgową oceną poziomu naukowej publikacji, które chciałyby się znaleźć w tych bazach.

Od końca lat 90. XX wieku *Science Citation Index Expanded* oraz *Social Sciences Citation Index* (przekształcone następnie w *Web of Science* (WoS), a potem w *Web of Science Core Collection*) miały wpływ na ocenę jednostek naukowych w Polsce. Wykorzystywano do tego celu przede wszystkim wskaźnik Impact factor (IF) oraz liczbę cytowań. Oba te mierniki miały bezpośredni wpływ na kształt wykazów czasopism punktowanych w latach 2001–2016. Impact factor został zaprojektowany jako miara oceny czasopism i wykorzystywany

był do kształtowania indeksów cytowań, ale od lat (zarówno w Polsce, jak i na świecie) służy także do oceny dorobku poszczególnych osób (Rozkosz, 2015). Pomimo fali krytyki, jaka się pojawiła w piśmiennictwie (np. Towpik, 2015), a także wyjaśnień przedstawionych przez jego twórcę Eugene Garfielda (2006), który wskazywał na znaczenie i możliwości wskaźnika IF, jest on wciąż stosowany jako ważny czynnik w awansach czy ocenach pracowniczych.

Impact factor stał się niemal synonimem jakości czasopisma naukowego, a w wielu dyscyplinach publikacje w periodykach „nieimpaktowych” mają marginalne znaczenie zarówno dla samych badaczy, jak i zatrudniających ich jednostek. Nic więc dziwnego, że redakcje czasopism, dbając o poziom naukowy zamieszczanych w nich publikacji, mają bardzo często na względzie także długofalowy cel, jakim jest indeksacja w WoS, a następnie wyliczenie dla czasopisma tego wskaźnika. To znacznie zwiększa prestiż czasopisma, a także zapewnia możliwość pozyskania lepszych tekstów. Do 2015 roku znalezienie się w gronie indeksowanych w WoS czasopism było bardzo trudne i niewiele z nich przechodziło przez skrupulatny proces recenzyjny. WoS rejestrował wówczas około 12 tys. czasopism, a liczba ta zwiększała się bardzo powoli. Pod koniec 2015 roku baza została znacznie zmodyfikowana. Wprowadzono nowe narzędzia analityczne, ale największym *novum* stało się rozszerzenie bazy o *Emerging Sources Citation Index*, czyli ósmy indeks cytowań.

Celem niniejszego tekstu jest scharakteryzowanie bazy *Emerging Sources Citation Index* (ESCI) – części *Web of Science Core Collection*, wskazanie jej roli oraz ukazanie polskich czasopism, które zostały przyjęte do indeksowania w tej bazie danych.

Emerging Sources Citation Index

W listopadzie 2015 roku zmieniła się polityka wydawcy i postanowiono znacznie powiększyć *Web of Science Core Collection*, dodając dużą pulę nowych periodyków. Do tego czasu baza składała się z siedmiu indeksów cytowań:

- *Science Citation Index Expanded* (SCIE) – od 1900 roku²;
- *Social Sciences Citation Index* (SSCI) – od 1900 roku;
- *Arts & Humanities Citation Index* (AHCI) – od 1975 roku;
- *Conference Proceedings Citation Index-Science* – od 1990 roku;
- *Conference Proceedings Citation Index-Social Science & Humanities* – od 1990 roku;
- *Book Citation Index-Science* – od 2005 roku;
- *Book Citation Index-Social Sciences & Humanities* – od 2005 roku.

² Baza Web of Science Core Collection udostępniana w Polsce na podstawie tzw. licencji krajowej nie obejmuje pełnej zawartości bazy (dotyczy to Book Citation Index).

W ciągu ostatnich dwóch lat lista indeksowanych źródeł znacznie wzrosła, a nowe czasopisma trafiają do stworzonej w tym celu „podbazy”, którą nazwano *Emerging Sources Citation Index* (ESCI). Wydawca wskazuje trzy powody, które brano pod uwagę, podejmując decyzję o rozszerzeniu *Web of Science Core Collection*. Są to: (1) włączenie w większym zakresie treści o charakterze regionalnym i lokalnym, (2) lepsza widzialność publikacji z tych pól badawczych, które dopiero zaczynają się rozwijać oraz (3) dostarczenie większej ilości danych do różnych analiz. Nie bez znaczenia jest też fakt, że największy konkurent *Web of Science Core Collection* – baza *Scopus* rejestruje na bieżąco ponad 23 tys. czasopism.

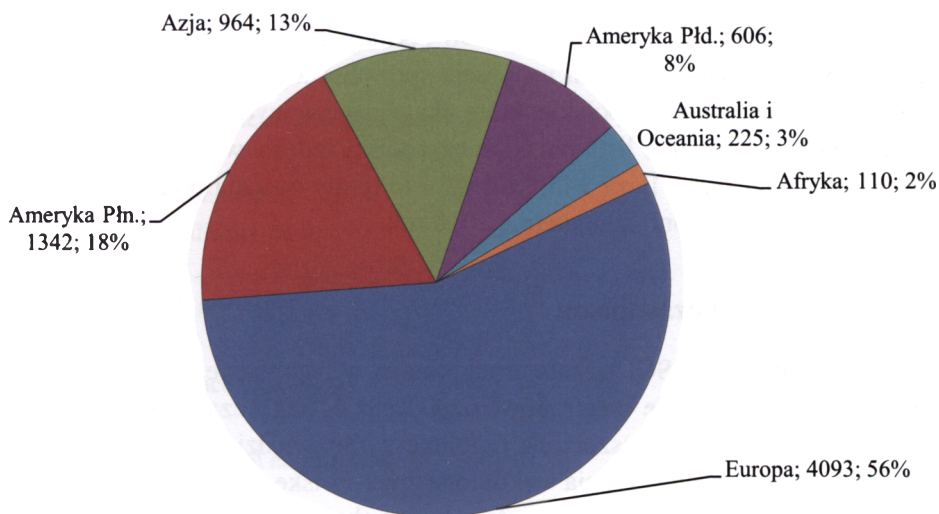
W odróżnieniu od bardzo rygorystycznych warunków, który musiał spełnić periodyk, aby mógł zostać włączony do *Web of Science Core Collection* rejestracja czasopisma do indeksowania, w nowej bazie, wymaga spełnienia tylko pięciu podstawowych warunków. Czasopismo, które aplikuje do nowej bazy, musi:

- być recenzowane,
- mieć opracowane standardy etyczne,
- mieć przygotowane metadane w języku angielskim,
- być wydawane w wersji elektronicznej,
- publikować treści poszukiwane przez użytkowników.

To uproszczenie kryteriów spowodowało, że już w chwili uruchomienia bazy w ESCI było uwzględnionych ok. 1 500 tytułów (Huang i in., 2017), a w stosunkowo krótkim czasie (listopad 2015 – kwiecień 2018) bazę rozszerzono o kolejne 6 tys. nowych czasopism. Wszystkie periodyki z ESCI podlegają takim samym regułom rejestracji, jak w pozostałych indeksach. Czasopismo jest opisywane w całości (od okładki do okładki), każdy rekord posiada ten sam zestaw danych (łącznie z bibliografią załącznikową), obowiązują te same możliwości wyszukiwawcze, choć poszukujący może ograniczyć wyszukane informacje do wybranych indeksów cytowań. Indeksowanie w bazie ESCI włącza czasopismo w międzynarodowy obieg naukowy, daje szansę na lepszą widoczność publikowanych artykułów, a także wyższą cytowalność. Poza tym czasopisma te zyskują szansę na włączenie do „podstawowych” indeksów cytowań (SCIE, SSCI, AHCI).

Jednakże uproszczony tryb przyjmowania czasopism ma swoje minusy. Dla czasopism z ESCI nie będzie wyliczany Impact factor, a cytowania nie będą brane pod uwagę przy wyliczaniu tego wskaźnika dla czasopism z SCIE oraz SSCI. Dopiero dalszy monitoring wykorzystania czasopisma (na podstawie różnych wskaźników, np. liczby cytowań) pozwoli na podjęcie decyzji o przesunięciu do SCIE, SSCI lub AHCI, pozostawieniu periodyku w ESCI lub też zakończeniu indeksowania w WoS.

Obecnie (kwiecień 2018) w bazie ESCI zarejestrowano 7 340 czasopism wydawanych w 102 krajach, w tym 18 krajów³ nie miało do tej pory ani jednego czasopisma indeksowanego w bazach SCIE/SSCI. Najwięcej periodyków ukazuje się w Europie (4 093 tytuły – 56%) oraz w Ameryce Północnej (1 342 tytuły – 18%). Podobne wyniki przedstawili Huang i in. (2017), którzy w swoich badaniach także zaobserwowali dominację czasopism z krajów europejskich, a przede wszystkim z krajów wysoko rozwiniętych. Szczegółowe dane ukazuje wykres 1.

Wykres 1. Liczba czasopism indeksowanych w *Emerging Sources Citation Index* w podziale na kontynenty.

Źródło: Opracowanie własne, 2018.

Jeśli chodzi o kraj publikacji, to dominuje Anglia (1 487 czasopism, co stanowi 20,3% wszystkich czasopism w bazie), Stany Zjednoczone (1 079 – 14,7%), Hiszpania (543 – 7,4%), Holandia (369 – 5%), Niemcy (270 – 3,7%), Włochy (266 – 3,6%), Brazylia (241 – 3,3%), Szwajcaria (205 – 2,8%) i Polska (196 – 2,7%). Ranking ten jest zbliżony do tego, który przedstawili Somoza-Fernandez, Rodriguez-Gairin i Urbano (2018). Drobne różnice wynikają z tego, że cytowane badania przeprowadzane były w innym czasie. Analizując informacje dotyczące kraju, w którym wydawane są czasopisma, warto zwrócić uwagę, że podane w bazie dane dotyczą siedziby wydawcy, stąd kraje, w których

³ Są to następujące kraje (w nawiasie liczba czasopism włączona do ESCI): Indonezja (47), Peru (17), Kazachstan (9), Algieria, Irak i Maroko (po 3), Ghana, Wietnam, Kosowo (po 2) oraz Mauritius, Nigeria, Senegal, Paragwaj, Salwador, Katar, Liban, Cypr, Malta (po 1).

mieszczą się międzynarodowe koncerny wydawnicze (np. Taylor & Francis, Emerald Group Publishing, Elsevier itd.) mają przypisane również takie czasopisma, których instytucja sprawcza mieści się w innym państwie. W odniesieniu do Polski takim przykładem jest firma De Gruyter Open w Warszawie. Wśród czasopism indeksowanych w ESCI i publikowanych przez to wydawnictwo są takie tytuły, jak: „Hungarian Journal of Industry and Chemistry”, „Nordicom Review” czy „Latvian Journal of Physics and Technical Sciences”. Z kolei niektóre polskie czasopisma („Archives of Foundry Engineering”, „Biomedical Human Kinetics” czy „Journal of Applied Analysis”) mają podany adres zagranicznego wydawcy. W związku z tym z listy 196 periodyków przypisanych do Polski odrzucono czasopisma, których instytucja sprawcza wskazuje na zupełnie inną afiliację i uzupełniono o te polskie, które ukazują się w wydawnictwach międzynarodowych. Ostatecznie lista polskich czasopism indeksowanych w *Emerging Sources Citation Index* liczy 145 tytułów⁴ i te tytuły zostaną poddane analizie. Badania przeprowadzono 29 kwietnia 2018 roku.

Charakterystyka czasopism

Jak już wspomniano ESCI została uruchomiona w listopadzie pod koniec 2015 roku, więc indeksowanie materiałów rozpoczęto od tego czasu. W II połowie 2018 roku baza została poszerzona (zgodnie z zapowiedzią wydawcy) o dane z lat 2005–2014, ale subskrypcja wykupiona przez Polskę (w ramach tzw. licencji krajowej) nie obejmuje tego zasobu, stąd analiza obejmuje materiał od 2015 roku.

Artykuły pochodzące z polskich czasopism indeksowanych w ESCI to obecnie 15 926 pozycji, co stanowi 1,91% z liczącej ponad 830 tys. rekordów bazy. Są to publikacje ze 143 polskich periodyków (dwa czasopisma – niedawno włączone do ESCI – nie przesłały jeszcze żadnych danych do bazy lub też czekają na swoją kolej do indeksowania). Niektóre zostały włączone w 2016 roku lub później, stąd nie wszystkie czasopisma mają komplet danych z lat 2015–2017.

Spośród 145 polskich czasopism 2/3 stanowią periodyki z zakresu nauk ścisłych, przede wszystkim medycyny, inżynierii, matematyki, materiałoznawstwa czy informatyki. Wśród 33 czasopism z nauk społecznych można znaleźć tytuły z ekonomii, zarządzania i geografii, a także pedagogiki i psychologii. Mniej liczny zbiór humanistycznych wydawnictw ciągłych liczący 18 tytułów reprezentują czasopisma z teologii i religioznawstwa, literaturoznawstwa, językoznawstwa, filozofii, historii i multidyscyplinarnych zagadnień nauk humanistycznych. Brak na tej liście czasopism z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

⁴ Stan na 29 kwietnia 2018 r.

Najwięcej artykułów opublikowano w czasopismach z następujących dziedzin: ekonomia (890 rekordów), zarządzanie (704), radiologia i obrazowanie medyczne (656), a także matematyka, inżynieria środowiskowa i inżynieria. Szczegółowe dane dotyczące 20 dyscyplin z największą liczbą artykułów prezentuje tabela 1 (Tab.1.).

Tabela 1. Wykaz dyscyplin z największą liczbą rekordów z polskich czasopism w bazie ESCI

Dyscyplina ⁵	Liczba rekordów
economics	890
management	704
radiology nuclear medicine medical imaging	656
mathematics	649
engineering environmental	602
engineering multidisciplinary	552
engineering civil	524
medicine general internal	513
psychiatry	489
transportation science technology	489
geography	487
metallurgy metallurgical engineering	374
mining mineral processing	320
religion	310
humanities multidisciplinary	298
dermatology	290
health care sciences services	281
urology nephrology	269
engineering marine	258
surgery	241
primary health care	238
gastroenterology hepatology	235
sport sciences	230
engineering petroleum	229
oncology	227
anesthesiology	225
engineering mechanical	215
agronomy	203

Dyscyplina ⁵	Liczba rekordów
hospitality leisure sport tourism	202
education educational research	201

Źródło: Opracowanie własne, 2018.

W bazie *Web of Science Core Collection* można znaleźć informacje dotyczące otwartego dostępu. Dotyczy to zarówno periodyków, które publikują w modelu Open Access, jak i tych zamkniętych, w których można znaleźć wybrane teksty udostępniane bezpłatnie w sieci. Dodatkowo rekordy są zaopatrzone w linki prowadzące do artykułów na stronach czasopism lub w repozytoriach, co ułatwia dotarcie do treści. Specjalny filtr w bazie umożliwia ograniczenie wyników tylko do artykułów otwartych.

Ponad połowa (87 – 60%) polskich czasopism indeksowanych w ESCI publikuje w otwartym dostępie – wszystkie artykuły są udostępniane bezpłatnie na stronach czasopism lub w repozytoriach. Kolejna grupa (31) udostępnia wybrane teksty. Jedynie 25 czasopism nie daje możliwości bezpłatnego skorzystania z publikowanych treści. W sumie 12 276 publikacji (czyli ok. 77%) to artykuły, które ukazały się w polskich czasopismach i udostępniane są w modelu Open Access. Liczba otwartych publikacji, w całej bazie ESCI, kształtuje się na poziomie ok 50%. Zauważyć można również, że *Emerging Sources Citation Index* indeksuje znacznie więcej publikacji otwartych niż podstawowe indeksy cytowań (SCIE, SSCI oraz AHCI), dla których odsetek ten (sprawdzanych dla lat 2015-2017) wynosi ok. 25%. Spostrzeżenie to potwierdza wyniki Huang i in. (2017).

Zbadano także język publikacji z polskich czasopism. Dominuje *lingua franca* współczesnej nauki, czyli angielski. W tym języku przygotowano blisko 85% tekstów (13 408), na drugim miejscu znajduje się język polski (2 327 – ponad 14%). Niewielki udział odnotowano dla języka hiszpańskiego, rosyjskiego, niemieckiego, włoskiego, holenderskiego, tureckiego, chorwackiego, katalońskiego, francuskiego, czeskiego, słowackiego, portugalskiego i ukraińskiego (w sumie ok. 200 prac). Większość artykułów w tych językach ukazała się w czasopismach humanistycznych (głównie z religioznawstwa i teologii).

⁵ Zachowano oryginalne nazewnictwo dyscyplin z bazy WoS.

Charakterystyka autorów

W 143 czasopismach pojawiły się prace autorów pochodzących ze 127 krajów z wszystkich kontynentów. Najliczniej reprezentowani są autorzy z Polski. Osoby z polską afiliacją były autorami bądź współautorami blisko 10 tys. tekstów. Z jednej strony wynik ten nie zaskakuje, skoro analizowany zbiór dotyczy polskich periodyków, jednakże z drugiej strony czasopismo mające ambicje do włączenia do któregoś z klasycznych indeksów powinno być bardziej otwarte na międzynarodową społeczność autorów. Na kolejnych miejscach znaleźć można prace badaczy z Indii (517 tekstów), Słowacji (466), Stanów Zjednoczonych (457), a także Czech, Turcji, Niemiec, czy Ukrainy. Szczegółowe dane dotyczące największej liczby autorów z wybranych krajów prezentuje tabela 2 (Tab. 2.).

Tabela 2. Wykaz krajów, z których pochodzą autorzy publikujący najwięcej artykułów w polskich czasopismach (wg bazy ESCI)

Kraj afiliacji autora	Liczba artykułów ⁶	Odsetek liczby artykułów autorstwa osób z poszczególnych krajów ⁷
Polska	9 920	62,3
Indie	517	3,2
Słowacja	466	3,0
Stany Zjednoczone	457	2,9
Czechy	351	2,2
Turcja	341	2,1
Niemcy	321	2,0
Ukraina	291	1,8
Iran	273	1,7
Anglia	260	1,6
Rosja	247	1,5
Włochy	218	1,4
Chiny	192	1,2
Hiszpania	189	1,2
Japonia	185	1,2
Francja	159	1,0
Węgry	120	0,8
Kanada	115	0,7

Kraj afiliacji autora	Liczba artykułów ⁶	Odsetek liczby artykułów autorstwa osób z poszczególnych krajów ⁷
Belgia	112	0,7
Litwa	100	0,6
Pozostałe 107 krajów	2 443	15,3

Źródło: Opracowanie własne, 2018.

W badaniu zostały przeanalizowane także instytucje afiliujące. Okazały się nimi przede wszystkim uczelnie polskie. Wśród najczęściej pojawiających się jednostek wymienić można Politechnikę Śląską (422 artykuły), Akademię Górniczo-Hutniczą (363), Uniwersytet Medyczny w Łodzi (334), Uniwersytet Jagielloński (326), Politechnikę Warszawską (312), Uniwersytet Łódzki (299), Uniwersytet Medyczny w Lublinie (291), Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu (285), Uniwersytet Mikołaja Kopernika (249), Politechnikę Częstochowską (247), Śląski Uniwersytet Medyczny (234), Uniwersytet Warszawski (232), Polską Akademię Nauk (215), Politechnikę Lubelską (215), Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego (206) czy Uniwersytet Medyczny w Poznaniu (201). Na usytuowanie w tym rankingu zapewne wpłynął fakt, że niektóre z tych uczelni są wydawcami analizowanych periodyków indeksowanych w ESCI, z kolei naukowcy z medycyny mają do dyspozycji największy zestaw czasopism. Na 33. miejscu znalazła się pierwsza instytucja zagraniczna – Uniwersytet Techniczny w Koszycach (Technická univerzita v Košiciach) ze 132 tekstami, a w pierwszej pięćdziesiątce pojawiły się jeszcze Islamic Azad University (86) oraz Uniwersytet Techniczny w Ostrawie (Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava), którego autorzy opublikowali 72 artykuły. Wśród zagranicznych instytucji, których autorzy przygotowali najwięcej tekstów, znalazły się przede wszystkim instytucje czeskie, słowackie i rosyjskie.

Cytowania czasopism

Charakterystyka cytowań polskich czasopism w bazie ESCI z konieczności ograniczy się do podstawowych informacji. Należy pamiętać o odmiennych kontekstach i kulturze cytowań związanych z konkretną dyscypliną. Poza tym mamy tutaj do czynienia z danymi z zaledwie kilku lat, co dla niektórych dziedzin humanistycznych oznacza, że na cytowania należy jeszcze poczekać, ponieważ

⁶ 481 rekordów nie ma danych o afiliacji.

⁷ Ze względu na prace współautorskie dane z tej kolumny nie sumują się do 100%.

wiek cytowań dla tego obszaru nauki jest dłuższy niż 5 lat (Drabek, Rozkosz, Hołowiecki, Kulczycki, 2015).

Spośród 15 926 artykułów z polskich czasopism – 3 986 prac (25%) doczekało się cytowań. W sumie na artykuły te powołano się 8 751 razy. W odniesieniu do 11 czasopism nie zanotowano ani jednego odwołania i są to przede wszystkim czasopisma humanistyczne. Dla 16 czasopism średnia cytowań przypadająca na artykuł jest wyższa niż jeden. Indeks Hirscha dla tego zbioru informacji wynosi 17, a na najczęściej cytowany artykuł powołano się 41 razy.

Badając obecność czasopism w międzynarodowym obiegu nauki, warto również sprawdzić kto cytuje polskie badania. W związku z tym przeanalizowano grupę 6 941 źródeł cytujących, aby sprawdzić, kto i gdzie powołuje się na te teksty.

Cytowania pochodzą przede wszystkim od badaczy z polską afiliacją (2 583 cytowania – 37,2%). Na kolejnych miejscach znaleźli się autorzy z Chin (674 – 9,3%), Stanów Zjednoczonych (643 – 9,3%), Niemiec (295 – 4,3%), Włoch (294 – 4,2%), Słowacji (263 – 3,8%), Anglii (248 – 3,6%), Czech (216 – 3,1%), Indii (212 – 3%) i pozostałych 111 krajów. Szczegółowe dane dotyczące autorów z wybranych krajów przedstawia tabela 3 (Tab. 3.).

Tabela 3. Wykaz krajów, z których pochodzi najwięcej autorów cytujących publikacje z polskich czasopism w ESCI

Kraj	Liczba rekordów ⁸	Odsetek prac cytujących autorów z poszczególnych krajów ⁹
Polska	2 583	37,2
Chiny	647	9,3
Stany Zjednoczone	643	9,3
Niemcy	295	4,3
Włochy	294	4,2
Słowacja	263	3,8
Anglia	248	3,6
Czechy	216	3,1
Indie	212	3,1
Rosja	173	2,5
Turcja	162	2,3
Japonia	151	2,2
Hiszpania	147	2,1
Iran	146	2,1

Kraj	Liczba rekordów ⁸	Odsetek prac cytujących autorów z poszczególnych krajów ⁹
Kanada	143	2,1
Francja	137	2,0
Ukraina	129	1,9
Rumunia	126	1,8
Australia	108	1,6
Korea Południowa	102	1,5
pozostałe 111 krajów	1 812	26,1

Źródło: Opracowanie własne, 2018.

Jeśli chodzi o źródła cytujące, to można zauważyć spore rozdrobnienie: 8 751 cytowań odnaleźć można w 3 177 źródłach. Są to źródła polskie (zarówno czasopisma indeksowane w ESCI, jak i w innych indeksach cytowań), ale także zagraniczne czasopisma, serie książkowe oraz materiały konferencyjne. W odniesieniu do źródeł cytujących nie widać już tak dużej przewagi czasopism polskich nad źródłami zagranicznymi. Wśród materiałów, które zacytowały polskie artykuły dziesięć i więcej razy jest 59 czasopism polskich (1 345 cytowań) oraz 56 źródeł zagranicznych (1 117 cytowań).

Podsumowanie

Rozszerzenie bazy *Web of Science Core Collection* o nowy indeks cytowań oraz złagodzenie kryteriów „wejścia” dało wielu czasopismom szansę na indeksowanie w tym ważnym i prestiżowym źródle informacji. Dzięki temu poszukujący literatury mają do dyspozycji znacznie szersze spektrum piśmiennictwa, uwzględniające także badania o charakterze regionalnym. Ponad 70% nowych czasopism pochodzi spoza Ameryki Północnej, więc baza zyskała bardziej globalny wymiar. Ma to istotne znaczenie, bo jej krytycy podkreślali często, że jest to baza „amerykańska” ze względu na dużą liczbę czasopism wydawanych przez Stany Zjednoczone.

Od początku uruchomienia ESCI 145 polskich czasopism zyskało szansę na rejestrację dorobku, a być może także na przeniesienie do *Science Citation Index Expanded* lub *Social Sciences Citation Index* i w przyszłości wyliczenie wskaźnika Impact factor. Obecnie mamy więc w bazie WoS w sumie 290 polskich czasopism naukowych.

⁸ 48 rekordów nie ma danych o afiliacji.

⁹ Ze względu na prace współautorskie dane z tej kolumny nie sumują się do 100%.

Większość artykułów opublikowanych w ESCI w badanych czasopismach to teksty napisane przez Polaków, a ich afiliacja wskazuje przede wszystkim na polskie uczelnie oraz Polską Akademię Nauk. Czasopisma polskie mają też autorów z innych krajów, nie tylko najbliższych sąsiadów (Czechy, Słowacja czy Rosja), czy krajów europejskich, ale także ze Stanów Zjednoczonych czy państw azjatyckich (Indie, Chiny, Iran czy Japonia).

Periodyki indeksowane w ESCI najczęściej publikują po angielsku (ponad 80%) i po polsku (14%), pozostałe języki reprezentowane są marginalnie.

Analiza cytowań wskazała, że spośród 16 tys. artykułów L publikacji została zacytowana przynajmniej raz. Znaczna część cytowań pochodzi od polskich autorów.

Polskie czasopisma w ESCI, pomimo obecności w międzynarodowej bazie danych, obecnie funkcjonują głównie w kręgu autorów z Polski. Widać to zarówno w odniesieniu do autorów, jak i otrzymanych przez czasopismo cytowań. Jednakże należy zauważyć, że czasopisma indeksowane są w bazie WoS na tyle krótko, że dopiero analiza przeprowadzona na danych z dłuższego okresu (5–10 lat) może dać odpowiedź na pytanie, na ile rejestracja w tej prestiżowej bazie danych wpłynęła na lepszą rozpoznawalność czasopisma w świecie nauki i rozszerzyła krąg odbiorców czasopisma.

Podziękowania

Bardzo dziękuję Magdalenie Bemke-Świtlik za wszelkie uwagi do niniejszego tekstu.

Bibliografia

Huang, Y., Zhu, D., Lv, Q., Porter, A. L., Robinson, D. K., Wang, X. (2017). Early insights on the Emerging Sources Citation Index (ESCI): an overlay map-based bibliometric study. *Scientometrics*, 111(3), 2041-2057.

Źródła internetowe

Burdzik, T. (2017a). Drapieżne czasopisma jako przykład nieetycznego publikowania. *Filozofia i Nauka*, 5, 131–149. doi: 10.6084/m9.figshare.5155939.

Burdzik, T. (2017b). Drapieżne konferencje: nieetyczne praktyki konferencyjne zagrażające nauce. *Konteksty Społeczne*, 5(2), 118–124. doi: 10.6084/m9.figshare.6097502.

Drabek, A., Rozkosz, E.A., Hołowicki, M., Kulczycki, E. (2015). Polski Współczynnik Wpływu a kultury cytowań w humanistyce. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2(46), 121–138. doi 10.14746/nsw.2015.2.4.

Drabek, A. (2018). *Indeksowanie czasopism w referencyjnych bazach danych: poradnik dla wydawców czasopism*. Poznań: Adam Mickiewicz University, Scholarly Communication Research Group. doi: 10.6084/M9.FIGSHARE.5683972. Pobrano 24 kwietnia 2018 z: <https://rebus.us.edu.pl/handle/20.500.12128/644>

- Garfield, E. (2006). The history and meaning of the journal impact factor. *JAMA*, 295(1), 90–93. doi: 10.1001/jama.295.1.90.
- Rozkosz, E. (2015). Sumaryczny Impact Factor (SumIF) – kłopotliwy wskaźnik. Cz. 1. Pobrano 24 kwietnia 2018, z: <http://scientometrics.amu.edu.pl/sumaryczny-impact-factor-sumif-kłopotliwy-wskaźnik-cz-1/>
- Somoza-Fernández, M., Rodríguez-Gairín, J. M., & Urbano, C. (2018). Journal coverage of the Emerging Sources Citation Index. *Learned Publishing*. 1–6. doi 10.1002/leap.1160.
- Towpik, E. (2015). IF-mania: Journal Impact Factor nie jest właściwym wskaźnikiem oceniania wyników badań naukowych, indywidualnych uczonych ani ośrodków badawczych. *Nowotwory Journal of Oncology*, 65(6), 465–475. doi 10.5603/NJO.2015.0092.
- Ulrichsweb™ Global Serials Directory. 2018.

Aneks

Wykaz analizowanych polskich czasopism indeksowanych w ESCI

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
Academic Journal of Modern Philology	43	language linguistics
Acta Angiologica	66	peripheral vascular disease
Acta Balneologica	132	rehabilitation
Acta Mechanica et Automatica	115	engineering mechanical
Acta Neuropsychologica	93	psychology
Acta Scientiarum Polonorum. Formatio Circumiectus	203	agronomy
Acta Scientiarum Polonorum. Technologia Alimentaria	135	food science technology
Adeptus	36	humanities multidisciplinary
Advances in Materials Science	67	materials science multidisciplinary
Advances in Respiratory Medicine	71	respiratory system
Advances in Science and Technology. Research Journal	338	engineering multidisciplinary
Aktualności Neurologiczne	78	clinical neurology
Alergia Astma Immunologia	84	immunology
Alergologia Polska – Polish Journal of Allergology	108	allergy
Alkoholizm i Narkomania	23	substance abuse
Anaesthesiology Intensive Therapy	225	anesthesiology

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Mathematica	32	mathematics
Architecture Civil Engineering Environment	181	engineering civil
Archive of Mechanical Engineering	100	engineering mechanical
Archives of Budo. Science of Martial Arts and Extreme Sports	53	sport sciences
Archives of Civil Engineering	163	engineering civil
Archives of Electrical Engineering	175	engineering electrical electronic
Archives of Foundry Engineering	374	metallurgy metallurgical engineering
Archives of Psychiatry and Psychotherapy	121	psychiatry
Archives of Thermodynamics	99	thermodynamics
Arterial Hypertension. Journal of the Polish Society of Hypertension	52	peripheral vascular disease
Artificial Satellites	44	astronomy astrophysics
Avant. Trends in Interdisciplinary Studies	100	humanities multidisciplinary
Baltic Journal of Health and Physical Activity	124	sport sciences
Biomedical Human Kinetics	82	health care sciences services
Biuletyn Wydziału Farmaceutycznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego	26	pharmacology pharmacy
Bulletin of Geography. Physical Geography Series	47	geography physical
Bulletin of Geography. Socio-Economic Series	130	geography
Central European Journal of Communication	17	communication
Central European Journal of Economic Modelling and Econometrics	47	economics
Central European Journal of Urology	269	urology nephrology
Chemia, Dydaktyka, Ekologia, Metrologia	0	multidisciplinary

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
Chemik. Nauka, Technika, Rynek	74	engineering chemical
Civil and Environmental Engineering Reports	180	engineering civil
Clinical and Experimental Hepatology	62	gastroenterology hepatology
Comparative Economic Research	119	economics
Composites Theory and Practice	125	materials science composites
Contemporary Economics	64	economics
Contemporary Oncology = Współczesna Onkologia	227	oncology
Contemporary Trends in Geoscience	22	geosciences multidisciplinary
Current Issues in Personality Psychology	91	psychology social
Current Issues in Pharmacy and Medical Sciences	150	medicine general internal
Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal	51	education educational research
Demonstratio Mathematica	118	mathematics
Dental and Medical Problems	214	medicine general internal
Diametros. Internetowe Czasopismo Filozoficzne	108	philosophy
Ecological Chemistry and Engineering. A	77	engineering environmental
Economics and Sociology	266	economics
e-Informatica Software Engineering Journal (ISEJ)	20	computer science software engineering
Ekonomia i Środowisko	79	environmental studies
E-Mentor	150	education educational research
Entrepreneurial Business and Economics Review	136	economics
Environmental & Socio-Economic Studies	31	environmental studies
Equilibrium	118	economics
European Spatial Research and Policy	15	geography
Family Medicine & Primary Care Review	238	primary health care
Formalized Mathematics	55	mathematics

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
Foundations of Computing and Decision Sciences	56	computer science artificial intelligence
Functiones et Approximatio Commentarii Mathematici	114	mathematics
Geodesy and Cartography	55	remote sensing
Geographia Polonica	127	geography
Geologos	8	geology
Health Problems of Civilization	109	health care sciences services
Health Psychology Report	104	psychology social
Hereditas Monasteriorum	18	religion
HIV & AIDS Review	106	infectious diseases
Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology	111	hospitality leisure sport tourism
International Journal of Electronics and Telecommunications	169	telecommunications
International Journal of Management and Economics	28	economics
International Maritime Health	148	public environmental occupational health
International Review of Pragmatics	43	language linguistics
Inżynieria Mineralna	221	mining mineral processing
Journal of Applied Mathematics and Computational Mechanics	176	mathematics
Journal of Artificial Intelligence and Soft Computing Research	60	computer science artificial intelligence
Journal of Central European Agriculture	119	agriculture dairy animal science
Journal of Dermatological Case Reports	59	dermatology
Journal of Ecological Engineering	525	engineering environmental
Journal of Power Technologies	118	energy fuels
Journal of Ultrasonography	127	radiology nuclear medicine medical imaging
Kardiochirurgia i Torakochirurgia Polska	234	surgery
Kościół i Prawo	95	religion

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
LogForum	105	management
Logic and Logical Philosophy	77	philosophy
Management	104	management
Management and Production Engineering Review	120	engineering industrial
Management Systems in Production Engineering	51	engineering industrial
Medycyna Paliatywna	90	health care sciences services
Menopause Review = Przegląd Menopauzalny	117	obstetrics gynecology
Meteorology Hydrology and Water Management. Research and Operational Application	39	water resources
Mining Science	99	mining mineral processing
Miscellanea Geographica - Regional Studies on Development	81	geography
Multicultural Shakespeare	76	literature british isles
Musicology Today	17	music
Nafta-Gaz	229	mathematics
Neuropsychiatria i Neuropsychologia	61	psychiatry
Nuclear Medicine Review	88	radiology nuclear medicine medical imaging
Ochrona przed Korozją	22	materials science multidisciplinary
Oeconomia Copernicana	112	economics
Open Computer Science	30	computer science theory methods
Open Engineering	214	engineering multidisciplinary
Operations Research and Decisions	64	operations research management science
Opuscula Mathematica	154	mathematics
Pamięć i Sprawiedliwość	83	history
Pediatria i Medycyna Rodzinna	136	pediatrics
Person and the Challenges, The	105	religion

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
Photonics Letters of Poland	137	optics
Physical Activity Review	53	sport sciences
Physical Culture and Sport. Studies and Research	91	hospitality leisure sport tourism
Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne	79	nursing
Polish Hyperbaric Research	6	public environmental occupational health
Polish Journal of Management Studies	261	management
Polish Journal of Medical Physics and Engineering	47	radiology nuclear medicine medical imaging
Polish Journal of Radiology	394	radiology nuclear medicine medical imaging
Polish Yearbook of International Law	36	law
Postępy Psychiatrii i Neurologii	97	psychiatry
Postępy w Chirurgii Głowy i Szyi	7	surgery
Problemy Zarządzania	234	management
Progress on Chemistry and Application of Chitin and Its Derivatives	45	materials science biomaterials
Przegląd Dermatologiczny	231	dermatology
Przegląd Gastroenterologiczny	173	gastroenterology hepatology
Psychiatria i Psychologia Kliniczna	107	psychiatry
Psychoterapia	103	psychiatry
Quaestiones Geographicae	134	geography
Reports on Geodesy and Geoinformatics	59	remote sensing
Roads and Bridges	41	construction building technology
Scientia et Fides	92	religion
Soil Science Annual	0	soil science
Studia Ceranea. Journal of the Waldemar Ceran Research Centre for the History and Culture of the Mediterranean Area and South-East Europe	65	humanities multidisciplinary
Studia Geotechnica et Mechanica	106	mechanics

Tytuł czasopisma	Liczba rekordów (2015–2018)	Kategoria tematyczna (wg WoS)
Studia Medyczne	149	medicine general internal
Studia Quaternaria	6	geosciences multidisciplinary
Studia Warmińskie	97	humanities multidisciplinary
Studies in Second Language Learning and Teaching	111	linguistics
Sztuka i Dokumentacja	59	art.
Text Matters. A Journal of Literature, Theory and Culture	65	literary theory criticism
TransNav. International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation	160	transportation science technology
Transport Problems	128	transportation science technology
Werkwinkel. Journal of Low Countries and South African Studies	47	social sciences interdisciplinary
Zeszyty Naukowe Akademii Morskiej w Szczecinie	258	engineering marine
Zeszyty Naukowe. Transport	201	transportation science technology

Notka biograficzna

dr Aneta Drabek, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego (Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka)

Starszy kustosz dyplomowany w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego, absolwentka Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego. Od ponad 13 lat współtworzy bazę Arianta – Naukowe i Branżowe Polskie Czasopisma Elektroniczne. Prowadzi badania skupione wokół bibliometrii i naukometrii (zwłaszcza zagadnień związanych z oceną czasopism i analizą cytowań), a także czasopism elektronicznych. Członkini Scholarly Communication Research Group, której działalność koncentruje się na komunikacji naukowej, ewaluacji nauki, polityce naukowej oraz bibliometrii.